

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту

Кафедра міжнародних економічних відносин

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

Петрушенко Ю.М.

(підпис) (прізвище та ініціали)

_____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавр

зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»

освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини»

на тему «МІСЦЕ УКРАЇНИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ПОСЛУГ»

Здобувача вищої освіти 4 курсу

(номер курсу)

(підпис)

М.А. Козиря

(ініціали, прізвище)

групи МЕ-01а

(шифр групи)

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Керівник ст. викладач, к.е.н.

(посада, науковий ступінь)

(підпис)

А.С.Воронцова

(ініціали, прізвище)

Суми – 2024 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту

Кафедра міжнародних економічних відносин

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

(спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»)

здобувачу 4 курсу, групи МЕ-01а

(номер курсу) (шифр групи)

Козирю Максиму Андрійовичу

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

1. Тема роботи: «Місце України на світовому ринку послуг»
затверджена наказом по університету від «8» травня 2024 року №0485-VI
2. Термін подання здобувачем закінченої роботи «30» травня 2024.
3. Мета кваліфікаційної роботи: дослідження теоретичних та практичних засад світового ринку послуг та шляхів підвищення конкурентоспроможності України на ньому.
4. Об'єкт дослідження: тенденції розвитку світового ринку послуг та місця України на ньому.
5. Предмет дослідження: шляхи підвищення конкурентоспроможності України на світовому ринку послуг.
6. Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах роботи вітчизняних та зарубіжних науковців, міжнародних організацій (Світовий банк, Світова організація торгівлі, Конференція ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), Комісія ООН з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ) тощо) відкритих наукових та науково-популярних джерелах тощо.
7. Орієнтовний план кваліфікаційної бакалаврської роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети.

Розділ 1: Теоретичні аспекти дослідження світового ринку послуг – 23.04.2024 р.

У розділі 1: розглянути економічний зміст та класифікацію послуг на світовому ринку, дослідити особливості функціонування та регулювання світового ринку послуг

Розділ 2: Ідентифікація місця України на світовому ринку послуг – 15.05.2024

У розділі 2: охарактеризувати сучасний стан і основні тенденції розвитку ринку послуг України та проаналізувати динаміку та структурні зміни в експорті та імпорті послуг України.

Розділ 3: Перспективи росту України на світовому ринку послуг – 20.05.2024

У розділі 3: виявити характер впливу глобалізації на ринок послуг України та здійснити пошук шляхів підвищення конкурентоспроможності України на світовому ринку послуг

8. Консультації щодо роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Воронцова А.С., старший викладач кафедри МЕВ	10.03.2024 р.	10.03.2024 р.
2	Воронцова А.С., старший викладач кафедри МЕВ	24.04.2024 р.	24.04.2024 р.
3	Воронцова А.С., старший викладач кафедри МЕВ	15.05.2024 р.	15.05.2024 р.

9. Дата видачі завдання: «10» березня 2024 року

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавр

на тему

«МІСЦЕ УКРАЇНИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ПОСЛУГ»

здобувача Козиря Максима Андрійовича

Основний зміст кваліфікаційної бакалаврської роботи викладено на 41 сторінці, список використаних джерел складається з 44 посилань які розміщені на 5 сторінках. Основана частина роботи також містить 5 таблиць та 3 рисунки.

Світовий ринок послуг є однією з найдинамічніших і найважливіших складових глобальної економіки. Його розвиток і функціонування впливають на економічні системи всіх країн, створюючи нові можливості для росту та розвитку. Актуальність дослідження ринку послуг полягає у його здатності забезпечувати стабільність економічного зростання та формувати конкурентні переваги для національних економік.

Особливості світового ринку послуг, такі як нематеріальний характер, невіддільність виробництва і споживання, висока залежність від кваліфікації персоналу, а також вплив сучасних інформаційних технологій, створюють унікальну динаміку, що вимагає спеціалізованих підходів до аналізу та управління. Крім того, інновації в ІТ-сфері, фінансових технологіях, онлайн-освіті та телемедицині значно змінюють традиційні моделі надання послуг, створюючи нові можливості для бізнесу та покращуючи якість обслуговування клієнтів.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи полягає у дослідженні теоретичних та практичних засад світового ринку послуг та шляхів підвищення конкурентоспроможності України на ньому.

Мета роботи реалізується шляхом виконання наступних завдань:

– розглянути економічний зміст та класифікацію послуг на світовому ринку;

- дослідити особливості функціонування та регулювання світового ринку послуг;
- охарактеризувати сучасний стан і основні тенденції розвитку ринку послуг України ;
- проаналізувати динаміку та структурні зміни в експорті та імпорті послуг України;
- виявити характер впливу глобалізації на ринок послуг України;
- здійснити пошук шляхів підвищення конкурентоспроможності України на світовому ринку послуг.

До методів дослідження можна віднести такі загальнонаукові методи, як: аналізу та синтезу, порівняння та групування, індукції та дедукції (при вивченні теоретичних аспектів дослідження світового ринку послуг), графічний та табличний методи (при аналізі сучасного стану та тенденцій на українському ринку послуг), наукового абстрагування та логічного узагальнення (при формуванні шляхів підвищення конкурентоспроможності України на світовому ринку послуг).

Отримані результати кваліфікаційної бакалаврської роботи:

1. На основі ґрунтовного дослідження теоретичних підходів до аналізу основних категорій послуг на світовому ринку виявлено такі категорії як роздрібна торгівля, транспорт, туризм, комунікації, фінанси, інформаційні технології та професійні послуги.

2. Серед ключових особливостей функціонування світових ринків послуг, виділено: нематеріальність, невіддільність виробництва від споживання, залежність від кваліфікації персоналу, вплив сучасних інформаційних технологій та глобалізації, є особливостями, що визначають специфіку управління та регулювання ринком послуг, а також його стратегічний розвиток.

3. Після проведення аналізу сучасного стану ринку в Україні, зокрема динаміки структурних змін, було виявлено, що ключові галузі, де Україна має

конкурентні переваги, це сектор транспортних послуг. Була підкреслена необхідність підвищення конкурентоспроможності в інших галузях послуг.

4. Після розгляду впливу глобалізаційних процесів на розвиток ринку послуг в Україні, було визначено, що глобалізація сприяє розширенню ринків збуту, підвищенню стандартів якості та впровадженню нових технологій. Це відкриває нові можливості для українських компаній у сфері послуг.

5. Запропоновано ряд стратегій для підвищення конкурентоспроможності українських послуг, серед яких розвиток інноваційних технологій, підвищення кваліфікації персоналу, активне використання цифрових маркетингових інструментів та участь у міжнародних виставках та ярмарках. Було підкреслено важливість створення позитивного іміджу України на міжнародній арені.

Результати апробації основних положень кваліфікаційної бакалаврської роботи розглядали на V Міжнародній науково-практичній конференції «Міжнародні економічні відносини та сталий розвиток» (23 травня 2024 року, м. Суми, Україна).

Ключові слова: СВІТОВИЙ РИНОК ПОСЛУГ, КОНКУРЕНТНОСПРОМОЖНІСТЬ, ЕКСПОРТ ПОСЛУГ, ІМПОРТ ПОСЛУГ, УКРАЇНА.

Рік виконання кваліфікаційної роботи – 2024 рік

Рік захисту роботи – 2024 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	8
1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СВІТОВОГО РИНКУ ПОСЛУГ.....	10
1.1 Економічна сутність та класифікація послуг на світовому ринку	10
1.2 Особливості функціонування світового ринку послуг	13
2. ІДЕНТИФІКАЦІЯ МІСЦЯ УКРАЇНИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ПОСЛУГ.....	18
2.1 Характеристика сучасного стану і основних тенденцій розвитку ринку послуг України	18
2.2 Аналіз динаміки та структурних змін в експорті та імпорті послуг України	23
3 ПЕРСПЕКТИВИ РОСТУ УКРАЇНИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ПОСЛУГ.....	29
3.1. Вплив глобалізації на ринок послуг України.....	29
3.2. Пошук шляхів підвищення конкурентоспроможності України на світовому ринку послуг	30
ВИСНОВКИ.....	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	37

ВСТУП

Світовий ринок послуг є однією з найдинамічніших і найважливіших складових глобальної економіки. Його розвиток і функціонування впливають на економічний розвиток країн, створення робочих місць та підвищення рівня життя населення. У сучасних умовах глобалізації та інтеграції світової економіки важливість дослідження місця окремих країн на світовому ринку послуг постійно зростає.

Дослідженням напрямів та перспектив світового ринку послуг займались як вітчизняні так і зарубіжні вчені. До них відносяться: Дернова І., Камінська Т. М., Карандюк О. Г., Пеценко М. В., Мельничук О. П. та інші. Незважаючи на це, питання пошуку місця та підвищення конкурентних переваг України на світовому ринку послуг потребує додаткового вивчення в умовах глобалізації та зростаючої конкуренції, геополітичної та соціальної нестабільності

Об'єктом дослідження є тенденції розвитку світового ринку послуг та місце України на ньому.

Предметом дослідження є шляхи підвищення конкурентоспроможності України на світовому ринку послуг.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та практичних засад світового ринку послуг та шляхів підвищення конкурентоспроможності України на ньому.

Для досягнення мети роботи поставлені наступні завдання:

- розглянути економічний зміст та класифікацію послуг на світовому ринку;
- дослідити особливості функціонування та регулювання світового ринку послуг;
- охарактеризувати сучасний стан і основні тенденції розвитку ринку послуг України ;

- проаналізувати динаміку та структурні зміни в експорті та імпорті послуг України;
- виявити характер впливу глобалізації на ринок послуг України;
- здійснити пошук шляхів підвищення конкурентоспроможності України на світовому ринку послуг.

Методи дослідження включають загальнонаукові методи, як: аналізу та синтезу, порівняння та групування, індукції та дедукції (при вивченні теоретичних аспектів дослідження світового ринку послуг), графічний та табличний методи (при аналізі сучасного стану та тенденцій на українському ринку послуг), наукового абстрагування та логічного узагальнення (при формуванні шляхів підвищення конкурентоспроможності України на світовому ринку послуг).

Інформаційною базою роботи в даній кваліфікаційній роботі послужили праці вітчизняних та зарубіжних науковців, міжнародних організацій (Світовий банк, Світова організація торгівлі, Конференція ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), Комісія ООН з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ) тощо) відкритих наукових та науково-популярних джерелах тощо.

Практичне значення одержаних результатів полягає в апробації матеріалів дипломної роботи на V Міжнародній науково-практичній конференції «Міжнародні економічні відносини та сталий розвиток» (23 травня 2024 року, м. Суми, Україна).

Робота складається з вступу, 25 сторінок основного тексту, висновків та списку використаних джерел.

1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СВІТОВОГО РИНКУ ПОСЛУГ

1.1 Економічна сутність та класифікація послуг на світовому ринку

Послуги є однією з найважливіших складових сучасної економіки, і їх значення постійно зростає. Визначення послуг є багатоаспектним, і різні науковці та організації можуть трактувати це поняття по-різному. Загалом, послуги можна визначити як будь-яку дію або виконання роботи, що не матеріалізується у фізичному продукті, але задовольняє певні потреби споживача. Згідно з міжнародною економічною теорією, послуги визначаються як економічна діяльність, яка здійснюється для задоволення потреб окремих осіб або організацій, але яка не приводить до створення матеріальних об'єктів. Організація Об'єднаних Націй (ООН) у своєму "Класифікаторі видів економічної діяльності" визначає послуги як економічні операції, в яких суб'єкти економічної діяльності забезпечують корисні дії або виконують роботу для інших суб'єктів.[40]

Класифікація послуг є необхідною для їх аналізу, планування та регулювання. Послуги можна класифікувати за різними ознаками, такими як характер виконання, вид діяльності, спосіб надання та кінцевий споживач.

За характером виконання послуги поділяються на індивідуальні та колективні. Індивідуальні послуги надаються безпосередньо окремим особам, наприклад, медичні послуги, освіта, перукарські послуги. Колективні послуги надаються групам осіб або організаціям, такі як транспортні, комунальні послуги, охорона громадського порядку.

За видом діяльності послуги поділяються на виробничі та невиробничі. Послуги виробничого характеру спрямовані на підтримку або поліпшення виробничого процесу, наприклад, технічне обслуговування обладнання, ремонтні роботи, консалтинг. Невиробничі послуги задовольняють потреби кінцевих споживачів і не пов'язані з виробництвом товарів, наприклад, охорона здоров'я, освіта, розваги.

За способом надання послуги поділяються на традиційні та електронні. Традиційні послуги надаються безпосередньо і вимагають фізичної присутності споживача та постачальника послуг, наприклад, медичні огляди, туристичні послуги. Електронні послуги надаються за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, без потреби фізичної присутності споживача, наприклад, інтернет-банкінг, онлайн-консультації, електронне навчання.

За кінцевим споживачем послуги поділяються на послуги для населення та послуги для бізнесу. Послуги для населення надаються фізичним особам для задоволення їх особистих потреб, наприклад, медичні, освітні та культурні послуги. Послуги для бізнесу надаються юридичним особам для підтримки їх комерційної діяльності, наприклад, фінансові, консультаційні, маркетингові послуги.[41]

Для міжнародного аналізу та порівняння послуг використовуються такі класифікації, як Міжнародна стандартна класифікація видів економічної діяльності (ISIC), яку використовує ООН для поділу економічної діяльності на сектори та галузі, та класифікація торгівлі послугами Світової організації торгівлі (СОТ), яка включає такі категорії, як ділові послуги, послуги зв'язку, будівельні та інженерні послуги, дистрибуція, освітні послуги, фінансові послуги, послуги у сфері охорони здоров'я та соціальних послуг, туристичні послуги, послуги у сфері культури та спорту, транспортні послуги та інші (табл. 1.1).

Ці класифікації допомагають розуміти структуру та динаміку ринку послуг, а також впроваджувати ефективні стратегії розвитку та регулювання цього сектору.

Визначення та класифікація послуг є основоположними елементами для їх аналізу та регулювання. Завдяки чіткому розмежуванню різних видів послуг можна ефективніше планувати розвиток цього сектору, а також розробляти політику, спрямовану на підвищення конкурентоспроможності України на світовому ринку послуг.

Таблиця 1.1 – Структура ринку послуг за підходом COT

Послуги	Характеристика
Роздрібна торгівля	Продаж товарів та послуг безпосередньо кінцевому споживачеві.
Транспорт	Перевезення пасажирів та вантажів по повітрю, воді, залізниці, автомобільних дорогах та трубопроводах.
Туризм та подорожі	Усі види туристичних послуг, такі як готелі, ресторани, транспорт, туроператори тощо.
Комунікації	Послуги зв'язку, такі як телефонія, мобільний зв'язок, Інтернет, телеграф тощо.
Фінанси	Послуги банківської та фінансової діяльності, такі як кредитування, інвестування, страхування тощо.
Інформаційні технології	Послуги, пов'язані з розробкою, обробкою та передачею інформації, такі як програмне забезпечення, веб-дизайн, обробка даних тощо.
Професійні послуги	Послуги, пов'язані з наданням консультацій та різноманітних професійних послуг, такі як юридичні послуги, бухгалтерські та аудиторські послуги, консалтинг тощо.
Освіта	Послуги навчання та розвитку, такі як шкільна освіта, вища освіта, професійна підготовка, курси тощо.
Охорона здоров'я та соціальні послуги	Послуги, пов'язані з охороною здоров'я та соціальним захистом населення, такі як лікарняна допомога, страхування здоров'я, страхування життя, соціальне забезпечення тощо.
Культура та розваги	Послуги, пов'язані з культурою, мистецтвом та розвагами, такі як кінотеатри, музеї, виставки, театри, концерти тощо.
Харчування та ресторани	Послуги, пов'язані з харчуванням та ресторанним бізнесом, такі як ресторани, кафе, закусочні, бари тощо.
Інші послуги	Усі інші послуги, що не входять до попередніх категорій, наприклад, нерухомість, будівництво, екологічні послуги, громадські послуги тощо.

Ринок фінансових послуг також демонструє динамічні зміни. Фінансові технології (фінтех) стають все більш популярними, пропонуючи інноваційні рішення для здійснення платежів, управління фінансами та інвестиціями. Це включає мобільні платіжні системи, блокчейн-технології, криптовалюти та автоматизоване управління активами, які змінюють традиційні фінансові моделі.[37]

Важливим фактором розвитку ринку послуг є зміна споживчих уподобань та очікувань. Сучасні споживачі все більше цінують персоналізовані та індивідуалізовані послуги, що відповідають їхнім потребам та стилю життя. Це вимагає від компаній більш гнучкого підходу до розробки

та надання послуг, а також впровадження нових технологій для аналізу даних та розуміння поведінки клієнтів.

Таким чином, світовий ринок послуг продовжує еволюціонувати під впливом технологічних інновацій, глобалізації та змін у споживчих уподобаннях. Розуміння цих тенденцій та динаміки розвитку є ключовим для успішного ведення бізнесу в сучасних умовах та формування ефективних стратегій розвитку.

1.2 Особливості функціонування світового ринку послуг

Світовий ринок послуг є складною і багатогранною системою, яка формується під впливом багатьох факторів, таких як політична та економічна ситуація, технологічний розвиток, демографічні зміни та культурні особливості різних країн. Основними компонентами цього ринку є фінансові, інформаційні, транспортні, туристичні, медичні, освітні, консалтингові та інші послуги. Кожен із цих сегментів відіграє важливу роль у забезпеченні економічного зростання та розвитку як на національному, так і на глобальному рівнях.[37]

Фінансові послуги, які включають банківську діяльність, страхування, інвестиційні та інші послуги, пов'язані з управлінням фінансами, є основою сучасної економіки. Вони забезпечують необхідні фінансові ресурси для розвитку інших секторів економіки, сприяють мобілізації заощаджень та їх ефективному використанню.

Інформаційні послуги охоплюють ІТ-сектор, телекомунікації та інтернет-послуги. Вони є рушійною силою інновацій та технологічного прогресу, сприяють підвищенню ефективності бізнес-процесів, створенню нових продуктів та послуг, а також забезпечують глобальну комунікацію та обмін інформацією.

Транспортні послуги включають авіаційний, морський, залізничний та автомобільний транспорт. Вони є важливим елементом логістики та міжнародної торгівлі, забезпечуючи доставку товарів та послуг до кінцевих споживачів, сприяють розвитку туризму та мобільності населення.

Туристичні послуги охоплюють туристичні агентства, готелі, ресторани та інші послуги, пов'язані з туризмом. Вони сприяють розвитку культурного обміну, створенню робочих місць та залученню інвестицій у регіони, де туризм є важливим економічним сектором.

Медичні послуги включають лікарні, клініки, фармацевтичні компанії та інші послуги, пов'язані зі здоров'ям. Вони забезпечують доступ до якісної медичної допомоги, сприяють підвищенню рівня життя та зменшенню захворюваності населення.

Освітні послуги охоплюють школи, університети, коледжі та інші навчальні заклади. Вони є важливим фактором розвитку людського капіталу, забезпечують підготовку кваліфікованих кадрів, сприяють науково-технічному прогресу та інноваціям.

Консалтингові послуги включають консультації в галузі управління, фінансів, права та інших сфер. Вони допомагають підприємствам підвищити ефективність своєї діяльності, розробляти стратегії розвитку, вирішувати складні бізнес-завдання та адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі.[42]

Глобалізація є однією з ключових особливостей сучасного світового ринку послуг. Вона сприяє інтеграції національних економік у глобальну економічну систему, що відкриває нові можливості для компаній і країн бути конкурентоспроможними на світовому ринку. Завдяки глобалізації збільшується мобільність капіталу, робочої сили, технологій та інформації. Це сприяє швидкому розповсюдженню інновацій, підвищенню продуктивності та ефективності надання послуг.

Однак, глобалізація також несе в собі загрози, такі як посилення транснаціоналізації, бар'єри при вході на ринки, негативні зміни в системі

зайнятості та зростання рівня нерівності. Позитивні наслідки глобалізації включають збільшення доступу до нових ринків, підвищення ефективності виробництва, обмін технологіями та знаннями, розвиток міжнародного співробітництва. Негативні наслідки включають ризик втрати національного контролю над стратегічними секторами економіки, соціальну нерівність, екологічні проблеми та зменшення суверенітету держав.

Глобалізація сприяє підвищенню конкуренції на світовому ринку послуг, що змушує компанії постійно вдосконалювати свої продукти та послуги, підвищувати їх якість та знижувати витрати. Це створює сприятливі умови для розвитку інновацій та впровадження нових технологій. Водночас глобалізація сприяє зростанню ролі міжнародних стандартів та регуляцій, що забезпечують єдині правила гри для всіх учасників ринку.[17]

Регулювання світового ринку послуг здійснюється як на національному, так і на міжнародному рівнях. Національні уряди встановлюють правила та стандарти для забезпечення якості послуг, захисту прав споживачів та підтримки конкуренції. Міжнародні організації, такі як ООН, Світова організація торгівлі (СОТ) та Міжнародна організація зі стандартизації (ISO), відіграють важливу роль у розробці міжнародних стандартів та регулювань для ринку послуг.

ООН здійснює моніторинг та аналіз глобальних тенденцій у сфері послуг, розробляє рекомендації та стандарти для покращення якості послуг та забезпечення їх доступності для всіх верств населення. СОТ регулює міжнародну торгівлю послугами через Генеральну угоду про торгівлю послугами (GATS), яка встановлює правила та принципи для лібералізації торгівлі послугами між країнами. ISO розробляє міжнародні стандарти для забезпечення якості та безпеки послуг у різних сферах.[29]

Окрім міжнародних організацій, важливу роль у регулюванні ринку послуг відіграють регіональні організації та угоди, такі як Європейський Союз (ЄС), Північноамериканська угода про вільну торгівлю (НАФТА) та Азійсько-Тихоокеанське економічне співробітництво (АРЕС). Ці організації сприяють

інтеграції національних ринків послуг та гармонізації стандартів для забезпечення вільного руху послуг між країнами.

Національні уряди здійснюють регулювання ринку послуг через законодавство, політику та наглядові органи. Вони встановлюють ліцензійні умови, сертифікацію, технічні стандарти та норми якості для різних видів послуг. Ці заходи спрямовані на захист прав споживачів, забезпечення безпеки та якості послуг, підтримку конкурентоспроможності національних компаній.[3]

Сучасний світовий ринок послуг характеризується рядом тенденцій, які впливають на його розвиток. Однією з ключових тенденцій є цифровізація та технологічний прогрес. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) сприяє появі нових видів послуг, підвищенню ефективності надання послуг та зниженню їх вартості. Електронна комерція, онлайн-освіта, телемедицина, хмарні технології та інші ІКТ-послуги стають все більш популярними.

Другою важливою тенденцією є зростання ролі екологічних та соціальних аспектів у наданні послуг. Сучасні споживачі все більше звертають увагу на екологічну безпеку та соціальну відповідальність компаній, які надають послуги. Це стимулює розвиток зелених послуг, таких як енергоефективність, відновлювані джерела енергії, екологічний транспорт та інші.

Третьою тенденцією є збільшення мобільності робочої сили та послуг. Глобалізація сприяє міжнародній мобільності робочої сили, що дозволяє компаніям залучати кваліфікованих працівників з різних країн. Це сприяє підвищенню якості послуг та розвитку міжнародного співробітництва у сфері послуг.

Четвертою тенденцією є посилення конкуренції на світовому ринку послуг. Глобалізація та лібералізація торгівлі послугами сприяють зростанню конкуренції між компаніями та країнами. Це стимулює інновації, підвищення якості послуг та зниження їх вартості. Водночас посилення конкуренції може

призводити до витіснення менш конкурентоспроможних компаній та країн з ринку.

П'ятою тенденцією є розвиток нових бізнес-моделей та стратегій надання послуг. Компанії все більше орієнтуються на персоналізацію послуг, створення додаткової вартості для споживачів, впровадження інноваційних технологій та підвищення ефективності бізнес-процесів. Це сприяє появі нових форм взаємодії зі споживачами, зокрема через цифрові платформи та інтернет-технології.[11]

Світовий ринок послуг є складною та динамічною системою, яка функціонує під впливом багатьох факторів. Глобалізація, технологічний прогрес, екологічні та соціальні аспекти, мобільність робочої сили та посилення конкуренції є ключовими особливостями цього ринку. Регулювання світового ринку послуг здійснюється як на національному, так і на міжнародному рівнях, що сприяє забезпеченню якості послуг, захисту прав споживачів та підтримці конкуренції. Розуміння цих особливостей дозволяє ефективніше планувати розвиток ринку послуг та розробляти політику, спрямовану на підвищення конкурентоспроможності України на світовому ринку послуг.

2. ІДЕНТИФІКАЦІЯ МІСЦЯ УКРАЇНИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ПОСЛУГ

2.1 Характеристика сучасного стану і основних тенденцій розвитку ринку послуг України

Ринок послуг в Україні протягом останніх років демонструє стабільне зростання, що пов'язано із загальною тенденцією до розвитку сервісної економіки у світі. Основні характеристики українського ринку послуг включають його диверсифікацію, зростання частки ІТ-послуг, а також активний розвиток транспортних і туристичних послуг.

Згідно з даними Державної служби статистики України, у 2022 році обсяг ринку послуг склав близько 1,8 трильйона гривень, що на 10% більше, ніж у попередньому році. Це зростання відображає позитивні зміни в економіці країни, а також зростаючу роль України на світовому ринку послуг.[11]

Основні сегменти ринку послуг в Україні включають:

– ІТ-послуги: Цей сектор продовжує залишатися одним із найбільш динамічних і важливих для економіки країни. Згідно з даними Асоціації "ІТ України", у 2022 році експорт ІТ-послуг зріс на 23% і склав 6,8 мільярда доларів США. ІТ-послуги включають розробку програмного забезпечення, ІТ-консалтинг, кібербезпеку та інші напрямки, які забезпечують значний внесок у ВВП країни та сприяють покращенню міжнародного іміджу України.

– транспортні послуги: Україна має розвинуту транспортну інфраструктуру, що сприяє зростанню цього сегмента. Транспортні послуги забезпечують близько 15% загального експорту послуг. Сюди входять перевезення вантажів та пасажирів залізничним, автомобільним, морським та авіаційним транспортом. Важливість цього сектору зростає завдяки географічному розташуванню України, яка є важливим транзитним вузлом між Європою та Азією.

– туристичні послуги: Цей сектор постраждав від пандемії COVID-19, але вже у 2022 році почав відновлюватися. Загальний обсяг послуг, наданих туристами, склав приблизно 1,2 мільярда доларів США. Україна пропонує різноманітні туристичні напрямки, включаючи історичні міста, природні парки та культурні заходи. Відновлення туристичної галузі сприяє розвитку інших пов'язаних секторів економіки, таких як готельний бізнес, громадське харчування та розважальна індустрія.

– інші послуги: Включають фінансові, консалтингові, медичні та освітні послуги, які також демонструють зростання. Фінансові послуги, зокрема банківські та страхові, продовжують розвиватися завдяки реформам у фінансовій системі та підвищенню довіри споживачів. Консалтингові послуги стають все більш затребуваними у бізнесі, який прагне оптимізувати свої процеси та підвищити конкурентоспроможність. Медичні та освітні послуги також розширюються, пропонуючи як внутрішнім, так і міжнародним клієнтам високоякісні послуги.[7]

Таблиця 2.1 – Характеристика основних секторів ринку послуг України у 2022 році

Сектор послуг	Обсяг ринку (2022)	Зростання (порівняно з 2021)	Додаткова інформація
ІТ-послуги	6,8 млрд доларів США	+23%	Найбільш динамічний сектор
Транспортні послуги	270 млрд гривень	+12%	Забезпечують близько 15% загального експорту послуг
Туристичні послуги	1,2 млрд доларів США	Відновлення після пандемії	Значне відновлення після пандемії COVID-19
Інші послуги (фінансові, консалтингові, медичні, освітні)	1,8 трлн гривень (включно)	+10%	Зростання за рахунок інновацій та міжнародної підтримки

Основні тенденції:

1. Зростання частки ІТ-послуг: ІТ-сектор залишається ключовим драйвером зростання ринку послуг в Україні.

2. Розвиток транспортних послуг: Україна активно використовує своє географічне розташування для розвитку транзитних перевезень.

3. Відновлення туристичних послуг: Після спаду, викликаного пандемією COVID-19, сектор туризму починає відновлюватися.

4. Загальне зростання ринку послуг: Позитивні тенденції у всіх основних секторах послуг, підтримані державними та міжнародними ініціативами.

На ринку послуг України активно розвиваються інноваційні технології, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності українських компаній на світовому ринку. Особливо помітні досягнення у сфері ІТ, де українські фахівці отримують високу оцінку за кордоном. Крім того, географічне розташування України сприяє розвитку транспортних послуг, зокрема транзитних перевезень між Європою та Азією. Це створює додаткові можливості для експорту послуг та розширення співпраці з міжнародними партнерами.[12]

Ринок послуг в Україні стикається з певними викликами, такими як необхідність вдосконалення регуляторної бази, покращення якості інфраструктури та боротьба з корупцією. Проте позитивні тенденції розвитку, підтримка з боку держави та міжнародних партнерів створюють сприятливі умови для подальшого зростання цього сектору. Важливою умовою для подальшого успіху є продовження реформ та адаптація до вимог глобального ринку.[44]

Статистичні дані та аналітичні оцінки показують, що український ринок послуг має значний потенціал для подальшого розвитку, особливо в умовах інтеграції до світової економіки та збільшення експортних можливостей. Перспективи розвитку ринку послуг в Україні багатообіцяючі, і за умови подальшого вдосконалення економічного середовища, країна зможе значно зміцнити свої позиції на світовому ринку послуг.[39]

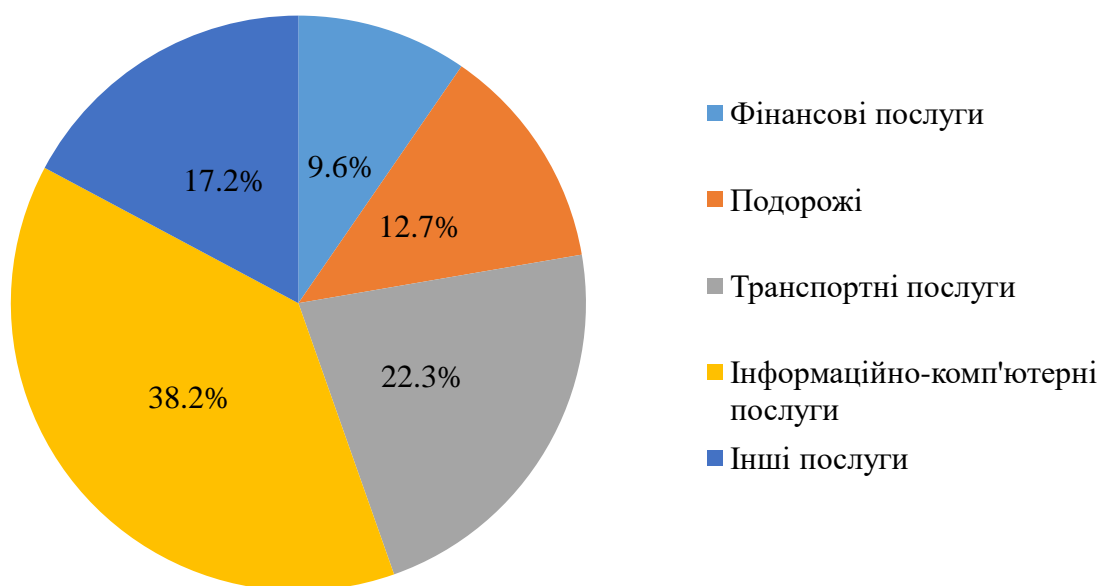

Рисунок 2.1 – Розподіл експорту послуг України за категоріями за 2023 рік

Розподіл експорту та імпорту послуг України за категоріями за 2023 рік показує цікаві тенденції та структурні особливості. Експорт послуг переважно зосереджений у категорії інформаційно-комп'ютерних послуг, яка становить 39.6% від загального експорту, що дорівнює 6.0 млрд USD. Це свідчить про значний розвиток та конкурентоспроможність України в ІТ-секторі на світовому ринку. Транспортні послуги займають другу позицію з часткою 23.1% (3.5 млрд USD), що підкреслює важливість логістичних та транспортних послуг в експортній структурі країни. Подорожі становлять 13.2% (2.0 млрд USD), що вказує на відновлення туристичної галузі після пандемії. Фінансові послуги та інші послуги складають менші частки — 9.9% (1.5 млрд USD) та 17.8% (2.7 млрд USD) відповідно, демонструючи стабільну, але менш домінуючу роль цих секторів.[38]

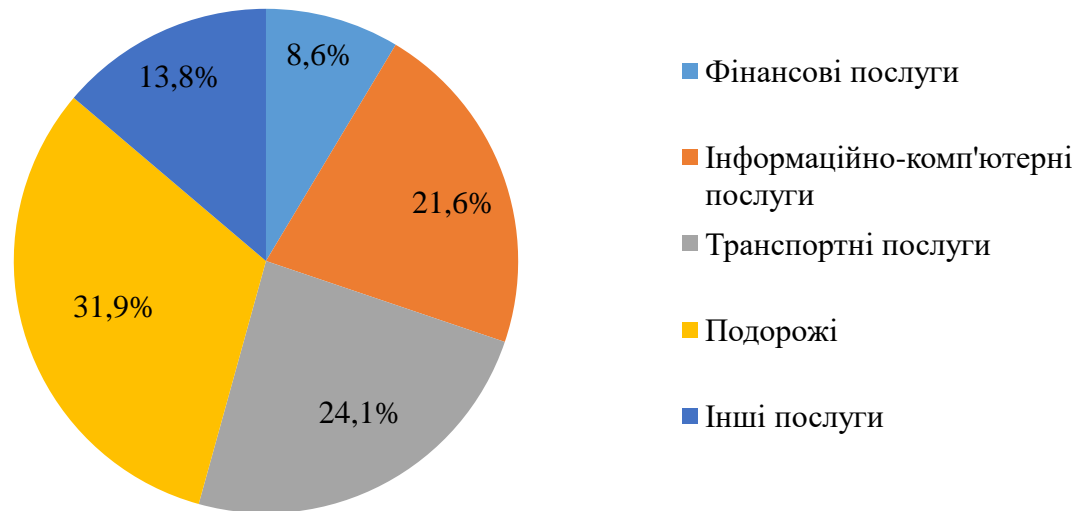

Рисунок 2.2 – Розподіл імпорту послуг України за категоріями за 2023 рік

Імпорт послуг України у 2023 році відображає іншу структуру. Подорожі складають найбільшу частку імпорту, становлячи 33.6% (3.7 млрд USD), що свідчить про високий попит українців на міжнародні подорожі та туристичні послуги. Транспортні послуги займають 25.5% (2.8 млрд USD) від загального імпорту, що вказує на значні потреби країни у зовнішніх логістичних та транспортних рішеннях. Інформаційно-комп'ютерні послуги займають 22.7% (2.5 млрд USD), що демонструє потребу у високотехнологічних продуктах та послугах, які не виробляються всередині країни в достатньому обсязі. Фінансові послуги становлять 9.1% (1.0 млрд USD) імпорту, що вказує на значну інтеграцію у міжнародні фінансові ринки. Інші послуги складають 14.5% (1.6 млрд USD), що відображає потребу у різноманітних спеціалізованих послугах.[32]

Аналізуючи ці дані, можна зробити висновок, що структура експорту та імпорту послуг України є досить диверсифікованою, але з певними домінуючими категоріями. Висока частка інформаційно-комп'ютерних послуг в експорті підкреслює конкурентоспроможність українського ІТ-

сектору, тоді як значна частка подорожей в імпорті відображає глобалізовані споживчі уподобання українців. Транспортні послуги займають важливе місце як в експорті, так і в імпорті, підкреслюючи роль України як транзитної країни та потребу в ефективних транспортних рішеннях. Різниця в розподілі фінансових послуг між експортом та імпортом вказує на більшу залежність від зовнішніх фінансових послуг. Таким чином, Україна продовжує розвивати свій потенціал у високотехнологічних та інформаційних послугах, одночасно задовольняючи внутрішні потреби через імпорт у різних секторах.[14]

2.2 Аналіз динаміки та структурних змін в експорті та імпорті послуг України

Україна є активним учасником світового ринку послуг, демонструючи стабільне зростання обсягів як експорту, так і імпорту послуг. За даними Державної служби статистики України, у 2022 році обсяг експорту послуг склав приблизно 15,4 мільярда доларів США, що на 12% більше порівняно з попереднім роком. Основними драйверами зростання експорту стали ІТ-послуги та транспортні послуги. Сектор ІТ послуг продовжує демонструвати високі темпи зростання. У 2022 році експорт ІТ-послуг зріс на 23% і склав 6,8 мільярда доларів США. Це зростання спричинене високим попитом на українських ІТ-фахівців та конкурентними перевагами в галузі розробки програмного забезпечення, аутсорсингу та кібербезпеки. Експорт транспортних послуг у 2022 році склав 2,3 мільярда доларів США, що на 10% більше порівняно з 2021 роком. Основні напрями експорту включають залізничні, автомобільні та морські перевезення, що забезпечують транзит товарів між Європою та Азією. Після значного спаду у 2020 році, спричиненого пандемією COVID-19, туристичний сектор почав відновлюватися. У 2022 році обсяг експорту туристичних послуг склав 1,2

мільярда доларів США, що свідчить про поступове повернення туристів до України.[34]

У 2022 році Україна активно співпрацювала з різними країнами світу в сфері експорту та імпорту послуг. Таблиця топ-5 країн-партнерів України в цьому контексті надає глибше розуміння основних економічних взаємовідносин.[22]

Таблиця 2.2 – Топ-5 країн-партнерів України в сфері експорту та імпорту

Країна	Експорт (млрд USD)	Імпорт (млрд USD)
Польща	6.7	9.07
Китай	2.6	6.59
Німеччина	2.43	4.52
Туреччина	3.02	3.28
Румунія	3.94	2.08

Польща займає перше місце серед країн-партнерів України як за експортом, так і за імпортом послуг. Український експорт до Польщі склав 6.7 млрд доларів США, тоді як імпорт послуг з цієї країни досяг 9.07 млрд доларів. Така значна торгівля зумовлена географічною близькістю, історичними зв'язками та економічними потребами обох країн. Польща є важливим торговельним партнером, що сприяє стабільному економічному обміну.

Другим за величиною партнером України є Китай. Експорт послуг до Китаю склав 2.6 млрд доларів, а імпорт – 6.59 млрд доларів. Це відображає зростаючу роль Китаю як глобального економічного гравця та його вплив на українську економіку. Торгівля з Китаєм є важливою частиною зовнішньоекономічної діяльності України, адже Китай виступає значним джерелом як товарів, так і послуг.

Німеччина займає третє місце з експортом на рівні 2.43 млрд доларів та імпортом в 4.52 млрд доларів. Німеччина є одним з провідних економічних партнерів України в Європі, що підтверджується високими обсягами торгівлі. Сильні економічні та промислові зв'язки сприяють розвитку співпраці між країнами.

Четвертим партнером є Туреччина, з експортом послуг на 3.02 млрд доларів та імпортом на 3.28 млрд доларів. Баланс у торгівлі послугами між Україною та Туреччиною є досить рівним, що свідчить про взаємовигідні економічні відносини. Туреччина є важливим ринком для українських послуг, і навпаки, українська економіка отримує значні послуги від турецьких партнерів.

На п'ятому місці знаходиться Румунія, з експортом на рівні 3.94 млрд доларів та імпортом – 2.08 млрд доларів. Україна має позитивне сальдо у торгівлі послугами з Румунією, що свідчить про сильний експортний потенціал українських послуг на румунському ринку. Географічна близькість та спільні економічні інтереси сприяють розвитку взаємної торгівлі.[24]

Імпорт послуг також показує позитивну динаміку. У 2022 році обсяг імпорту послуг склав 10,6 мільярда доларів США, що на 8% більше порівняно з попереднім роком. Основні категорії імпорту включають транспортні послуги, туристичні послуги та ІТ-послуги. Імпорт транспортних послуг склав 3,2 мільярда доларів США, що на 9% більше порівняно з 2021 роком. В основному це послуги з перевезення вантажів та пасажирів. Імпорт туристичних послуг зріс на 7% і склав 1,5 мільярда доларів США. Українці активно подорожують за кордон, що сприяє збільшенню обсягів імпорту в цій категорії. Імпорт ІТ-послуг у 2022 році зріс на 11% і склав 1,3 мільярда доларів США, що відображає потребу українських компаній у високоякісних технологічних рішеннях.[19]

Таблиця 2.3 – Обсяг експорту та імпорту основних послуг України

Категорія послуг	Експорт (2022), млрдол. США	Зростання (порівняно з 2021)	Імпорт (2022), млрд дол. США	Зростання (порівняно з 2021)
ІТ-послуги	6,8	+23%	1,3	+11%
Транспортні послуги	2,3	+10%	3,2	+9%
Туристичні послуги	1,2	+15%	1,5	+7%
Інші послуги	5,1	+5%	4,6	+6%
Загальний обсяг	15,4	+12%	10,6	+8%

Аналіз цієї таблиці показує, що Україна має диверсифіковану структуру зовнішньої торгівлі послугами, активно співпрацюючи з різними країнами, як в Європі, так і в Азії. Це сприяє зміцненню економічних зв'язків та розвитку національної економіки в умовах глобалізації.[25]

Таблиця 2.4 – Показники конкурентоспроможності та економічної активності України (2019-2023)

Індекс	2019	2020	2021	2022	2023
Глобальний індекс конкурентоспроможності (GCI)	85	64	Не оновлено	Не оновлено	Не оновлено
Індекс легкості ведення бізнесу (Doing Business)	71	64	64	Не публікув ався	Не публікув ався
Індекс економічної свободи (Index of Economic Freedom)	147	134	127	130	133
Індекс глобальних інновацій (Global Innovation Index)	47	45	49	57	56

Протягом 2019-2023 років Україна демонструвала змішані результати в міжнародних індексах конкурентоспроможності. Цей період ознаменувався як значними покращеннями, так і численними викликами, що вплинули на позиції країни в глобальних рейтингах. Порівняння з країнами-сусідами та провідними країнами світу дозволяє краще зрозуміти ці зміни та визначити основні конкурентні переваги та недоліки України.[16]

Загалом, аналіз міжнародних індексів конкурентоспроможності свідчить про змішані результати України протягом 2019-2023 років. Незважаючи на певні покращення, особливо у 2020 році, країна все ще стикалася з численними викликами. З одного боку, покращення у рейтингу легкості ведення бізнесу та стабільна конкурентоспроможність в інноваціях свідчать про гнучкість та адаптивність української економіки. З іншого боку, низька економічна свобода та вразливість до зовнішніх факторів вказують на необхідність подальших реформ.[9]

Порівняння з країнами-сусідами та провідними країнами світу показує, що Україна має ще багато чого досягти, щоб наблизитися до рівня розвинених економік. Для цього необхідно продовжувати вдосконалення економічної політики, зміцнення інститутів та покращення інвестиційного клімату. Це дозволить Україні не тільки покращити свої позиції в міжнародних рейтингах, але й забезпечити стабільний економічний розвиток у довгостроковій перспективі.[23]

Рисунок 2.3 –Динаміка експорту та імпорту послуг України

Динаміка експорту та імпорту послуг України за період 2020-2023 років відображає коливання, спричинені різними економічними та політичними факторами. У 2020 році експорт послуг становив 13.4 млрд USD, що було пов'язано з початком пандемії COVID-19, яка значно вплинула на глобальну економіку. У 2021 році експорт зріс до 15.0 млрд USD завдяки частковому відновленню світової економіки та адаптації бізнесів до нових умов. Проте, у 2022 році експорт знизився до 14.2 млрд USD через продовження глобальної невизначеності, нові хвилі пандемії та геополітичні напруження. У 2023 році

експорт знову трохи знизився до 13.7 млрд USD, що могло бути спричинено новими економічними та політичними факторами. Діаграма(2.1).[36]

Імпорт послуг також зазнавав коливань. У 2020 році імпорт становив 9.9 млрд USD через пандемію та обмеження, зокрема в секторі туризму та подорожей. У 2021 році імпорт зріс до 10.6 млрд USD внаслідок часткового відновлення економічної активності та зростання попиту на іноземні послуги. У 2022 році імпорт продовжував зростати і досяг 11.3 млрд USD, що може бути пов'язано з потребою в іноземних послугах для підтримки внутрішнього ринку та змінами в споживчих уподобаннях. Проте, у 2023 році імпорт дещо знизився до 11.0 млрд USD, що може свідчити про стабілізацію або скорочення потреби в імпортованих послугах через економічні чи політичні фактори.[27]

Загалом, дані свідчать про певні коливання як у експорті, так і в імпорті послуг. Зокрема, помітне зростання у 2021 році після пандемічного 2020 року, а потім поступове зниження у 2022 та 2023 роках. Пандемія COVID-19, економічна та геополітична невизначеність, а також глобальні ринкові умови значно впливали на динаміку торгівлі послугами. Незважаючи на виклики, спостерігається певна адаптація ринків та стабілізація показників, що може свідчити про гнучкість та пристосованість української економіки до нових умов.[4]

3 ПЕРСПЕКТИВИ РОСТУ УКРАЇНИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ПОСЛУГ

3.1. Вплив глобалізації на ринок послуг України

Глобалізація значно вплинула на ринок послуг України. Українські компанії зіштовхуються з посиленою конкуренцією на світовому ринку, що змушує їх підвищувати якість послуг та впроваджувати інноваційні рішення. Розширення ринків збуту завдяки глобалізації відкриває нові можливості для збільшення експорту послуг.[15]

Впровадження нових інформаційних технологій дозволяє надавати послуги дистанційно та підвищує ефективність процесів. ІТ-сектор став одним з найбільш динамічно розвиваючих напрямків в Україні. Завдяки високій кваліфікації кадрів та відносно низьким витратам, Україна стала популярною локацією для аутсорсингових послуг.

Підписання міжнародних угод, таких як Угода про асоціацію з ЄС, сприяє зменшенню торгових бар'єрів та відкриттю нових можливостей для експорту послуг. Гармонізація українського законодавства з міжнародними стандартами полегшує умови для міжнародної торгівлі.[20]

Залучення іноземних інвестицій сприяє розвитку інфраструктури та впровадженню нових технологій у сфері послуг. Міжнародні фінансові організації надають підтримку українським підприємствам у вигляді грантів та кредитів, що сприяє їхньому розвитку.

Співпраця з міжнародними освітніми установами сприяє підвищенню кваліфікації працівників та адаптації до глобальних вимог. Глобалізація також сприяє збільшенню мобільності українських фахівців, що дозволяє отримувати новий досвід та знання.[13]

Таким чином, глобалізація впливає на ринок послуг України як позитивно, відкриваючи нові можливості для розвитку та збільшення експорту, так і негативно, зростанням конкуренції та вимог до якості послуг.

3.2. Пошук шляхів підвищення конкурентоспроможності України на світовому ринку послуг

Для підвищення конкурентоспроможності України на світовому ринку послуг необхідно впроваджувати різноманітні механізми та стратегії, що охоплюють державну підтримку, розвиток людського капіталу, інновації, маркетинг та міжнародну співпрацю.[2]

Одним з ключових механізмів є державна підтримка та регулювання. Розробка та впровадження державних програм підтримки експорту послуг сприяють підвищенню конкурентоспроможності українських компаній. Зокрема, важливо лібералізувати законодавство та зменшити бюрократичні бар'єри, що ускладнюють вихід українських підприємств на міжнародні ринки. Держава повинна створювати сприятливі умови для розвитку малого та середнього бізнесу у сфері послуг.[31]

Розвиток людського капіталу є ще одним важливим напрямом. Інвестиції в освіту та підвищення кваліфікації кадрів сприятимуть зростанню професійного рівня працівників. Співпраця з міжнародними освітніми установами та програмами обміну допоможе українським фахівцям отримати нові знання та навички, необхідні для роботи на світовому ринку послуг.

Інновації та технології відіграють ключову роль у підвищенні конкурентоспроможності. Підтримка стартапів та інноваційних проєктів, а також впровадження сучасних ІТ-рішень у сферу послуг сприятимуть підвищенню ефективності та якості наданих послуг. Держава може стимулювати інноваційну діяльність через податкові пільги та гранти на дослідження та розвиток.[6]

Ефективний маркетинг і просування на міжнародних ринках також є важливими стратегіями. Українським компаніям необхідно активно брати участь у міжнародних виставках та ярмарках, де вони можуть презентувати свої послуги та знаходити нових клієнтів. Розробка брендової стратегії для

українських послуг сприятиме підвищенню їх впізнаваності та привабливості на міжнародному ринку.

Підвищення конкурентоспроможності також вимагає розширення міжнародної співпраці. Активна участь України у міжнародних організаціях та форумах допоможе зміцнити її позиції на світовому ринку послуг. Важливо розширювати двосторонні угоди про співпрацю з іншими країнами, що сприятиме залученню нових інвестицій та технологій.[26]

Таким чином, для підвищення конкурентоспроможності України на світовому ринку послуг необхідно впроваджувати комплексні механізми та стратегії, які включають державну підтримку, розвиток людського капіталу, інновації, маркетинг та міжнародну співпрацю. Це дозволить підвищити якість та ефективність наданих послуг, а також зміцнити позиції України на міжнародному ринку..

Одним з найбільш перспективних напрямків є розширення ринку ІТ-послуг. Україна вже зараз займає провідні позиції в галузі аутсорсингу ІТ-послуг завдяки високій кваліфікації спеціалістів та конкурентоспроможним цінам. Подальший розвиток цього сектора може включати залучення нових клієнтів з Європи та Північної Америки, розширення спектру послуг та підвищення їх якості. Інвестиції в технологічні парки та інноваційні хаби можуть сприяти зростанню цього сектору.[33]

Ще один важливий напрямок — туристичні послуги. Україна має багатий культурний та природний потенціал, який може бути використаний для розвитку туризму. Інвестиції в туристичну інфраструктуру, просування України як привабливого туристичного напрямку на міжнародних ринках та розвиток нових туристичних маршрутів можуть значно збільшити потік іноземних туристів. Це, в свою чергу, сприятиме розвитку суміжних галузей, таких як готельний бізнес, ресторанний бізнес та транспортні послуги.

Транспортні та логістичні послуги також мають великі перспективи. Україна має вигідне географічне розташування, яке можна використовувати для розвитку транзитних маршрутів між Європою та Азією. Інвестиції в

модернізацію транспортної інфраструктури, покращення логістичних послуг та розширення транспортних коридорів можуть зробити Україну ключовим логістичним хабом у регіоні.[43]

Розвиток освітніх та медичних послуг також має значний потенціал. Українські освітні установи можуть розширювати співпрацю з міжнародними партнерами, залучати іноземних студентів та пропонувати конкурентоспроможні освітні програми. Медичні послуги, зокрема, можуть приваблювати іноземних пацієнтів завдяки високій якості та відносно низьким витратам на лікування. Інвестиції в медичну інфраструктуру та впровадження сучасних медичних технологій сприятимуть розвитку цього сектору.[10]

Таким чином, перспективи подальшого розвитку України на світовому ринку послуг включають розширення ринку ІТ-послуг, розвиток туристичних послуг, транспортних та логістичних послуг, а також освітніх та медичних послуг. Важливою умовою для реалізації цього потенціалу є інвестиції в інфраструктуру, підвищення якості послуг та активне просування України на міжнародних ринках. Ці заходи дозволять Україні зміцнити свої позиції на світовому ринку послуг та забезпечити стійке економічне зростання.

Для покращення участі України у світовому ринку послуг необхідно реалізувати комплекс заходів, що охоплюють інституційні реформи, інвестиції в інфраструктуру, розвиток людського капіталу та підвищення конкурентоспроможності підприємств.[1]

По-перше, важливо зміцнити інституційну базу. Це включає вдосконалення законодавчої та регуляторної бази, що регулює діяльність у сфері послуг, зокрема лібералізацію нормативних актів і зменшення бюрократичних перепон. Важливим кроком є посилення захисту інтелектуальної власності, що сприятиме залученню іноземних інвестицій та розвитку інноваційних технологій. Також слід розробити та впровадити прозорі механізми підтримки малого та середнього бізнесу.

По-друге, необхідно розширити доступ до фінансування. Це передбачає залучення інвестицій для розвитку сектору послуг через створення

сприятливого інвестиційного клімату. Важливо забезпечити доступ до кредитних ресурсів для малих та середніх підприємств. Створення спеціальних програм підтримки та грантових фондів сприятиме розвитку стартапів та інноваційних проектів.

Третім важливим напрямком є підвищення міжнародної співпраці. Українські підприємства мають активно брати участь у міжнародних організаціях та форумах, що сприятиме обміну досвідом та кращими практиками. Розширення двосторонніх угод про співпрацю з іншими країнами дозволить залучати нові інвестиції та технології. Важливо також розвивати партнерства з міжнародними освітніми та науковими установами для підвищення кваліфікації українських фахівців.[18]

Інвестиції в інфраструктуру є ще одним ключовим фактором. Модернізація транспортної та комунікаційної інфраструктури сприятиме покращенню логістичних послуг та підвищенню ефективності бізнес-процесів. Держава має підтримувати розвиток інноваційних хабів, технопарків та бізнес-інкубаторів, що стане платформою для розвитку нових технологій та послуг.

Розвиток людського капіталу також є критично важливим. Необхідно інвестувати в освіту та підвищення кваліфікації працівників, адаптуючи освітні програми до потреб ринку. Співпраця з міжнародними освітніми установами, програми стажування та обміну допоможуть підготувати конкурентоспроможні кадри. Підтримка безперервного професійного розвитку та навчання протягом усього життя є важливою умовою для успішної адаптації до швидких змін у світовій економіці.[21]

Нарешті, важливо розробити ефективні стратегії маркетингу та просування на міжнародних ринках. Це включає участь у міжнародних виставках та ярмарках, розробку брендової стратегії для українських послуг та активне використання цифрових маркетингових інструментів. Важливо також створювати позитивний імідж України як надійного постачальника якісних послуг.

Реалізація цих рекомендацій сприятиме покращенню участі України у світовому ринку послуг, підвищенню конкурентоспроможності українських компаній та забезпеченню сталого економічного зростання країни.[30]

ВИСНОВКИ

Світовий ринок послуг є однією з найдинамічніших складових сучасної економіки, що розвивається під впливом технологічних інновацій, глобалізації та змін споживчих уподобань. Особливості цього ринку, такі як нематеріальний характер, невіддільність виробництва і споживання, висока залежність від кваліфікації персоналу та вплив сучасних інформаційних технологій, створюють унікальну динаміку, що вимагає спеціалізованих підходів до аналізу та управління.

Основні гравці, як багатонаціональні корпорації в сфері ІТ, фінансові установи, консалтингові фірми та медичні компанії, мають значний вплив на його структуру та розвиток. Їхні інновації забезпечують постійне вдосконалення та розширення спектра послуг, підвищуючи конкурентоспроможність та якість обслуговування клієнтів. Державні та міжнародні організації регулюють ринок, забезпечуючи відповідність стандартам якості та захист прав споживачів. Цифровізація, глобалізація, зростання попиту на послуги зі здоров'я та добробуту, а також фінансові технології значно впливають на розвиток ринку. Цифровізація сприяє розвитку онлайн-освіти, телемедицини, фінтеху та електронної комерції, що змінюють традиційні моделі надання послуг і створюють нові можливості для бізнесу.

Глобалізація розширює міжнародну торгівлю послугами, дозволяючи компаніям виходити на нові ринки, збільшуючи конкуренцію та стимулюючи підвищення якості послуг. Попит на послуги зі здоров'я та добробуту зростає через демографічні зміни та зростання тривалості життя, створюючи нові можливості для розвитку медичних послуг та покращення якості життя населення. Ринок фінансових послуг демонструє динамічні зміни, де фінтех пропонує інноваційні рішення для платежів, управління фінансами та інвестиціями, змінюючи традиційні фінансові моделі та сприяючи фінансовій

інклюзивності. Зміна споживчих уподобань впливає на ринок, оскільки сучасні споживачі цінують персоналізовані послуги. Це вимагає гнучкого підходу до розробки та надання послуг, впровадження нових технологій для аналізу даних та розуміння поведінки клієнтів.

Зростає значення екологічних та соціальних аспектів, що стимулює компанії до впровадження сталих практик. Розуміння цих тенденцій є ключовим для успішного ведення бізнесу та формування ефективних стратегій розвитку. Це дозволяє компаніям адаптуватися до змін, підвищувати конкурентоспроможність та забезпечувати високий рівень задоволення клієнтів. Україна має великий потенціал для розвитку сектора послуг.

Підвищення якості освіти, інвестиції в інновації, розвиток інфраструктури та інтеграція у глобальні економічні процеси можуть сприяти зростанню конкурентоспроможності українських компаній. Важливо забезпечити належне регулювання та підтримку з боку держави для створення сприятливих умов для розвитку цього сектору. Урядові програми мають підтримувати малі та середні підприємства, стимулювати інновації та розвиток цифрової інфраструктури. Глибоке розуміння глобального ринку послуг, аналіз основних гравців та тенденцій є ключовими для формування ефективних стратегій управління та розвитку національного сектора послуг. Це дозволить Україні зберегти свої позиції на глобальному ринку, посилити конкурентоспроможність та вплив у світовій економіці. Інвестиції у людський капітал, технології та інновації є вирішальними для досягнення цих цілей та забезпечення стійкого економічного зростання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Doingbusiness. Ease of doing business rankings. URL: <https://archive.doingbusiness.org/en/rankings> (date of access: 13.05.2023).
2. Economicshelp. Economic impact of war. URL: <https://www.economicshelp.org/blog/2180/economics/economic-impact-of-war/> (date of access: 22.05.2023).
3. Edology. How does the global economy work?. URL: <https://www.edology.com/blog/accounting-finance/how-does-global-economywork/> (date of access: 14.04.2023).
4. Eurofound. COVID-19 and digitalisation. URL: <https://www.eurofound.europa.eu/data/digitalisation/researchdigests/covid-19-and-digitalisation> (date of access: 07.05.2023).
5. Europarl. Online platforms: economic and societal effects. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/656336/EPRS_STU\(2021\)656336_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/656336/EPRS_STU(2021)656336_EN.pdf) (date of access: 07.05.2023).
6. Eurostat. Eurostat statistics eu. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/short-term-businessstatistics/data/database>. (date of access: 15.04.2023).
7. Fotrune business insights. Market research report. URL: <https://www.fortunebusinessinsights.com/digital-transformation-market104878> (date of access: 14.04.2023).
8. Habr. Сертифікація PCI DSS: що це та з чим її їдять. URL: https://habr.com/ru/companies/cloud_mts/articles/279227/ (дата звернення: 23.04.2023).
9. Investopedi. What is the north american free trade agreement (NAFTA)?. URL: <https://www.investopedia.com/terms/n/nafta.asp> (date of access: 23.04.2023).

10. Iqualifyuk. How does the global market influence organisations?. URL: <https://iqualifyuk.com/how-does-the-global-market-influence-organisations/> (date of access: 14.04.2023).

11. IT ukraine association. Обсяг українського ІТ експорту вперше перетнув позначку \$5 млрд за рік. URL: [https://itukraine.org.ua/ukrainian-it-exports-exceed-\\$5billion-in-a-year-for-the-first-time.html](https://itukraine.org.ua/ukrainian-it-exports-exceed-$5billion-in-a-year-for-the-first-time.html) (дата звернення: 19.05.2023).

12. IT ukraine association. Українська ІТ-Індустрія: перезавантаження в умовах війни. URL: <https://itukraine.org.ua/ukrainian-it-industry-reboot-inwartime.html> (дата звернення: 19.05.2023).

13. Kotler P. Marketing Essentials. 2nd ed. 1984. 416 p. 160-190

14. Leotronics. Robots don't get sick: robotization and the time of new possibilities as one of the results of the pandemic. URL: <https://leotronics.eu/en/blog/robots-dont-get-sick-robotization-and-the-time-ofnew-possibilities-as-one-of-the-results-of-the-pandemic> (date of access: 16.04.2023).

15. Naumov V., Zinchenko A. The impact of the corporate social responsibility on the reputation of companies. Ndipzir. URL: https://ndipzir.org.ua/wpcontent/uploads/2019/Ryha_09.10.19/Ryha_09.10.19_15.pdf (date of access: 06.05.2023).

16. Nielsen. 2022 ESG report URL: <https://www.nielsen.com/aboutus/responsibility-and-sustainability/esg-report/> (date of access: 06.06.2023). OEC. Ukraine. URL: <https://oec.world/en/profile/country/ukr> (date of access: 10.05.2023).

17. ПІЕ. The globalization of services: what has happened? What are the implications?. URL: <https://www.piie.com/publications/working-papers/globalizationservices-what-has-happened-what-are-implications> (date of access: 19.04.2023).

18. Statista. Hare of economic sectors in the global gross domestic product (GDP) from 2011 to 2021 URL: <https://www.statista.com/statistics/256563/share-ofeconomic-sectors-in-the-global-gross-domestic->

product/#:~:text=In%202021,%20agriculture%20contributed%204.3,See%20global%20GDP%20for%20comparison (date of access: 15.04.2023).

19. THE WORLD BANK. Trade in services (% of GDP) - Ukraine. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/BG.GSR.NFSV.GD.ZS?end=2021&locations=UA&start=2010>], (date of access: 14.05.2023).

20. THE WORLDBANK. Service exports (BoP, current US\$). URL: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.GSR.NFSV.CD?end=2022&start=2015> (date of access: 14.04.2023).

21. UKRSTAT. Обсяг реалізованих послуг за регіонами за видами економічної діяльності. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/posl/arh_dpsp21.html (дата звернення: 17.05.2023).

22. UNCITRAL. united nations commission on international trade law. URL: <https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/mediadocuments/uncitral/en/uncitral-leaflet-e.pdf> (date of access: 20.04.2023).

23. UNCTAD. GDP by type of expenditure, VA by kind of economic activity, total and shares, annua. URL: <https://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx?ReportId=95> (date of access: 01.05.2023).

24. UNCTAD. International trade in services URL: https://unctad.org/system/files/official-document/statinf2023d2_en.pdf (date of access: 14.04.2023).

25. UNCTAD. Total trade in services URL: <https://hbs.unctad.org/total-tradein-services/> (date access: 02.05.2023)

26. UNCTAD. Total trade in services URL: <https://hbs.unctad.org/total-tradein-services/> (date access: 02.05.2023)

27. UNCTADSTAT. Exports and imports by service category and trading partner,. URL:

<https://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx?ReportId=252993>

(date of access: 05.05.2023).

28. UNCTADSTAT. Preliminary annual estimates based on quarterly data

URL: <https://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx> (date access: 02.05.2023)

29. Weforum. The global competitiveness report. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf (date of access: 10.05.2023).

30. World bank blogs. At your service? Developing economies bet on service industries for growth. URL: <https://blogs.worldbank.org/voices/your-servicedeveloping-economies-bet-service-industries-growth> (date of access: 14.04.2023).

31. World bank. Employment in services (% of total employment). URL: <https://data.worldbank.org/indicator/SL.SRV.EMPL.ZS?contextual=servemployment-by-gender&end=2021&start=2010&view=chart> (date of access: 05.05.2023).

32. WTO. Principles of the trading system. URL: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/fact2_e.htm (date of access: 14.04.2023).

33. WTO. Who we are. URL: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/who_we_are_e.htm (date of access: 20.04.2023).

34. WTO. World trade report 2019. URL: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/00_wtr19_e.pdf (date of access: 16.04.2023).

36. ДАРТ. У 2022 році сума туристичного збору в Україні скоротилася на 24%. URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/u-2022-roci-suma-turistichnogo-zboru-vukrayini-skorotilasya-na-24> (дата звернення: 20.05.2023).

37. Дернова І. Світовий ринок послуг: сучасний стан та тенденції розвитку. Економіка та суспільство. 2023. (50). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-45>.

38. Децентралізація. Країни світу допомагатимуть відновлювати регіони та міста України. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/15192> (дата звернення: 22.05.2023).

39. Камінська Т. М. Місце України у міжнародній торгівлі послугами. Економічна теорія та право. 2019. № 1. С. 27–41.

40. Карандюк О. Г., Пеценко М. В. Сучасний стан та тенденції розвитку міжнародного ринку послуг. Розвиток економіки та бізнес-адміністрування: наукові течії та рішення: Матеріали II Міжнар. науково-практ. конф., м. Київ, 21 жовтня 2021 р. Т. 2. Київ: Національний авіаційний університет, 2021. С.203-205.

41. Мельничук О. П. Міжнародна торгівля послугами. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2020. № 4. С. 115–128.

42. Рибчук А. В., Заблоцька Р. А. Тенденції та проблеми функціонування світового ринку комерційних послуг. Науковий вісник НЛТУ України. 2018. № 28.(9). С. 86–89.

43. Слово і Дія. Глава ЄІБ оцінив відновлення України після війни у більш ніж трильйон доларів. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/06/21/novyna/finansy/hlava-yeib-oczinyvvidnovlennya-ukrayiny-pislya-vijny-bilsh-nizh-tryljon-dolariv> (дата звернення: 22.05.2023).

44. Український інститут майбутнього. Україна 2030e – країна з розвинутою цифровою економікою. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-zrozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html> (дата звернення: 22.05.2023).